

УДК 349.6:504.73(477)

ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ОХОРОНИ РОСЛИННОГО СВІТУ В НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

І. Шевердіна* , Р. Шабанов**

**Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
вул. Пушкінська, 77, 61024 Харків, Україна*

***Харківський національний
педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
вул. Артема, 29, 61002 Харків, Україна*

У статті досліджено розвиток законодавства щодо використання, відтворення та охорони рослинного світу в населених пунктах з кінця XIX ст. дотепер на основі ґрунтового аналізу нормативно-правових актів із зазначеної проблематики за вказаний період часу.

Ключові слова: рослинний світ населених пунктів, зелені насадження, приміська зелена зона, міський ліс.

Актуальність цієї статті зумовлена відсутністю спеціальних досліджень в сучасній еколого-правовій науці України з зазначеної теми. Окремі аспекти із зазначеної проблематики досліджували такі вчені, як Ю.А. Вовк, О.С. Колбасов, Л.А. Заславська, В.В. Петров, Ю.С. Шемшученко, А.П. Гетьман, А.К. Соколова, В.М. Комарницький, Ю.І. Щуплецова, І.С. Шахрай та ін. Метою статті є простежити розвиток законодавства щодо використання, відтворення та охорони рослинного світу в населених пунктах з кінця XIX ст. до сьогодні. Завданням статті є проведення ґрунтового аналізу нормативно-правових актів із зазначеної проблематики за вказаний період часу.

Генезу правового регулювання використання, відтворення та охорони рослинного світу в населених пунктах можна простежити ще з кінця XIX ст. Проте, якщо правові основи охорони та використання лісів були закладені ще у зазначений період, то відносини з охорони рослинного світу не у межах лісів піддавалися правовому регулюванню лише частково.

Так, наприкінці XIX ст. був прийнятий Лісовий статут, згідно з яким міські зелені насадження іменувалися міськими лісами і стосувалися ведення міської управи [1].

У радянський період тривалий час домінувало земельне законодавство, розвиток якого значно випереджав розвиток водного і особливо лісового, гірничого законодавства, не кажучи вже про правове регулювання використання та охорони дикого тваринного світу, атмосферного повітря та інших об'єктів природи [2, с. 12], у тому числі й рослинного світу в населених пунктах. Законодавство про ліси та іншу рослинність розвивалося у рамках земельного законодавства. Тільки 1968 р., після прийняття Основ земельного законодавства, були виділені інші природоресурсні галузі, в тому числі і лісове право.

Одним із перших документів, в якому містилися правові норми щодо регулювання використання та охорони лісів радянського періоду, був декрет Радянського уряду «Про ліси» від 27 травня 1918 р. [3]. Цікавим є й такий

нормативний акт, як Декрет «Про охорону пам'яток природи, садів і парків» від 16 вересня 1921 р. [4], в якому були закріплені і розвинені практичні засади зі створення заповідників. 2 лютого 1928 р. було прийнято постанову РНК СРСР «Про заходи щодо впорядкування лісового господарства» [5, с. 159].

Значна кількість законодавчих актів були прийняті щодо питань охорони лісів. Серед них варто вказати на Постанову РНК СРСР від 14 травня 1931 р. «Про охорону лісів від пожег» [6], Постанову РНК СРСР від 31 липня 1931 р. «Про організацію лісового господарства» [7], відповідно до якого всі ліси СРСР поділялися на дві зони: лісокультурну та лісопромислову, з різними режимами рубки. Проте, аналіз цих документів свідчить про те, що лісове законодавство того часу розвивалося, головню, з метою забезпечення господарських інтересів держави.

Спеціально уповноважений орган з охорони лісів уперше в СРСР був створений в липні 1936 р. постановою ЦВК та РНК СРСР «Про створення Головного управління лісоохорони та лісонасаджень при Раді Народних Комісарів Союзу РСР і виділенні лісоохоронної зони» [5, с. 159]. До відання цього органу передавали лісокультурну зону, яка була перейменована в лісоохоронну. Це дозволило розвивати лісове господарство у напрямі раціонального використання, відтворення та охорони лісів. 26 серпня 1939 р. приймається Положення про державну лісову охорону [8], а також дуже важливий для охорони лісів акт – Інструкція про порядок притягнення до відповідальності лісопорушників в лісах державного і місцевого значення, яка була затверджена постановою РНК СРСР 22 грудня 1939 р. [9]. У ній встановлені склад лісопорушень та порядок судового вирішення справ про лісопорушення.

Крім того, законодавство того часу передбачало заходи охорони лісів від пожег, регламентувало рубку деревини, забороняло господарську експлуатацію захисних лісів та лісів культурного і наукового значення [5, с. 159].

З метою поліпшення ведення лісового господарства 1947 р. було утворено Міністерство лісового господарства СРСР. Були видані Правила сінокосіння і пасіння худоби в лісах (17 серпня 1947 р.) [10], Правила пожежної безпеки в лісах СРСР (6 квітня 1949 р.) [11], Положення про колгоспні ліси (17 травня 1948 р.).

У період з 1957 р. до 1962 р. у всіх республіках СРСР, в тому числі й в УРСР, були прийняті закони про охорону природи, у яких вперше знайшли відображення загальні положення про охорону і використання дикорослих рослин, що зростають поза лісами. Це означало, що ліси визначалися як частина природної рослинності. Крім лісів, охороні й регулюванню використання підлягали природна (дика) рослинність як кормова база для домашніх і корисних диких тварин, джерело харчових продуктів, лікарської та технічної сировини, насіння диких рослин для посіву, резерв видів для введення в культуру, засіб закріплення ґрунтів, істотна частина географічного середовища, що впливає на клімат, водний режим та збагачує ґрунти.

У 1977 р. були прийняті Основи лісового законодавства Союзу РСР і союзних республік, згідно з якими до державного лісового фонду не належали: дерева і групи дерев, а також інша деревно-чагарникова рослинність на землях сільськогосподарського призначення; захисні насадження у смугах відводу залізничних, автомобільних доріг та каналів; дерева та групи дерев, а також зелені насадження в містах та інших населених пунктах, на землях поза міськими лісами; дерева на садових ділянках [12].

Також було прийнято багато підзаконних нормативних актів, наприклад, Указ Президії Верховної Ради СРСР про адміністративну відповідальність за порушення

лісового законодавства 1980 р., Правила відпуску деревини на кореню 1981 р. [5, с. 159].

В Конституції СРСР 1977 р. уперше в практиці конституційного законодавства радянського періоду вживалося поняття «рослинний світ», який визначався самостійним елементом природного середовища, і, отже, самостійним об'єктом охорони і регулювання використання, поряд з такими самостійними поняттями, як тваринний світ, земля, її надра, води, атмосферне повітря. Наприклад, у ст. 18 Конституції йдеться про охорону рослинного світу в такому контексті: «в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь в СРСР здійснюються необхідні заходи для охорони і науково-обґрунтованого, раціонального використання землі та її надр, водних ресурсів, рослинного і тваринного світу, для збереження чистоти повітря і води, забезпечення відтворення природних багатств і поліпшення навколишнього середовища людини» [13].

Велике значення для регулювання відносин з приводу використання, відтворення та охорони рослинного світу населених пунктів мають державні стандарти, що були прийняті ще за радянських часів, але які діють на території України й дотепер. Так, ГОСТ 26640-85 «Земли. Термины и определения» визначає поняття земель зелених зон міст, як землі, виділені в установленому порядку за межами міської межі, зайняті лісами, лісопарками та озеленувальними насадженнями, що виконують захисні та санітарно-гігієнічні функції і є місцем відпочинку населення [14]. Склад та розмір зелених зон міст встановлює ГОСТ 17.5.3.01-78 «Охрана природы. Земли. Состав и размер зеленых зон городов» [15]. ГОСТ 17.6.3.01.-78 «Охрана природы. Флора. Охрана и рациональное использование лесов зеленых зон городов. Общие требования» містить правила охорони та раціонального використання лісів під час ведення господарства в зелених зонах міст, які розташовані в лісорослинних зонах [16].

Початок розвитку екологічного законодавства незалежної України пов'язаний з прийняттям 25 червня 1991 р. Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [17], який змінив підхід до нормативно-правового регулювання природоресурсних відносин. Саме в цьому Законі визначені загальні принципи і підходи до регулювання охорони навколишнього природного середовища, а не природи, як це було раніше, і закладені основи формування як всього екологічного законодавства в цілому, так і його природоресурсної частини. Відповідно до Закону державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, залучені в господарський обіг, та невикористовувані в економіці в цей період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Проте, як бачимо, законодавець у цьому документі ще не оперує терміном «рослинний світ», а вживає поняття «ліс» та «інша рослинність».

Уперше правове визначення поняття «рослинний світ» наводиться лише через декілька років після прийняття зазначеного Закону, а саме – у Законі України «Про рослинний світ», який був прийнятий 9 квітня 1999 р. [18]. Так, відповідно ст. 3 цього Закону «рослинний світ» – це сукупність усіх видів рослин, а також грибів та утворених ними угруповань на певній території.

Згідно із Законом «Про рослинний світ» відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу регулюються Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України» [19], Лісовим кодексом України [20], цим

Законом та іншими нормативно-правовими актами, до яких також можна зачислити Закон України «Про Червону книгу України» [21], Положення «Про Зелену книгу України» [22] та ін. Водночас зазначено, що відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослин і багаторічних насаджень сільськогосподарського призначення регулюються відповідним законодавством України (цивільним, аграрним тощо).

Відповідно до ст. 1 Лісового кодексу поняття «ліс», визначається як тип природних комплексів, в якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

До 2007 р., відповідно до Порядку поділу лісів на групи, віднесення їх до категорій захисності та виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду, що був затверджений постановою Кабінету Міністрів України у 1995 р. [23], ліси за екологічним і господарським значенням поділялися на дві групи. До першої групи належали ліси, що виконують переважно природоохоронні функції, а також ліси на територіях природно-заповідного фонду, ліси, що мають наукове чи історичне значення (у тім числі генетичні резервати), лісоплодові насадження, субальпійські деревні та чагарникові угруповання. До другої групи належали ліси, не віднесені до лісів першої групи, що поряд з екологічним мають експлуатаційне значення. Ліси, розташовані у межах міст, селищ та інших населених пунктів, відповідно до зазначеного Порядку відносилися до першої групи.

На сьогодні діють норми постанови Кабінету Міністрів України 2007 р. [24], яка затверджує Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок. Так, відповідно до цієї постанови поділ лісів здійснюється не на групи, а на категорії. Зокрема, залежно від основних виконуваних лісами функцій виділяють: 1) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення; 2) рекреаційно-оздоровчі ліси; 3) захисні ліси; 4) експлуатаційні ліси. Причому, ліси, розташовані у межах міст, селищ та інших населених пунктів, згідно з зазначеним Порядком, належать до категорії рекреаційно-оздоровчих.

Також відносини з приводу використання, відтворення та охорони лісів регулюються й іншими нормативно-правовими актами: постановою Кабінету Міністрів України, якою у 2007 р. був затверджений Порядок спеціального використання лісових ресурсів та Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів [25]; Правилами рубок головного користування, затвердженими наказом Держкомлісгоспу України 2009 р. [26], до прийняття яких діяли Правила рубок головного користування в лісах України 1995 р. [27]; постановою Кабінету Міністрів України 1996 р., якою був затверджений Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України [28]; постановою Кабінету Міністрів України 1996 р., якою були затверджені Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству [29], які згодом втратили чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України 2008 р. «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу» [30] тощо.

У 2005 р. було прийнято Закон України «Про благоустрій населених пунктів», який до об'єктів благоустрою населених пунктів зачислює: парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо), рекреаційні зони, сади, сквери. Відповідно до цього Закону охороні та відновленню підлягають усі зелені насадження в межах

населених пунктів крім зелених насаджень, які висаджені або вирости самосівом в зазначених Законом зонах [31].

З метою охорони та збереження зелених насаджень у містах та інших населених пунктах і утримання їх у здоровому впорядкованому стані, створення та формування високодекоративних, стійких до несприятливих умов навколишнього природного середовища насаджень у 2006 р. були розроблені Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України [32], які визначають правові та організаційні засади озеленення населених пунктів (використання, утримання, охорони та відтворення зелених насаджень), спрямовані на забезпечення сприятливих умов життєдіяльності людини. У Правилах містяться визначення таких термінів, як зелені насадження, міський ліс, озеленення населених місць, охорона зелених насаджень, приміська зелена зона, утримання зелених насаджень тощо. Цей документ можна назвати одним з основних нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері використання, відтворення та охорони рослинного світу в населених пунктах. Причому до 2006 р. зазначені відносини регулювалися Правилами утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів України 1994 р. [33].

У 1992 р. для забезпечення високої якості робіт із озеленення, довговічності, високодекоративності, екологічної ефективності та стійкості до несприятливих умов навколишнього природного середовища зелених насаджень, здешевлення робіт з озеленення були прийняті Нормативи приживлюваності і допустимих відпадів дерев та чагарників під час проведення робіт з озеленення міст та інших населених пунктів України [34], що діяли до 2005 р, в якому були прийняті нові Нормативи приживлюваності дерев і кущів під час проведення робіт з озеленення міст та інших населених пунктів України [35].

У 1996 р. постановою Кабінету Міністрів України були затверджені Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням та іншим об'єктам озеленення загального використання в межах населених пунктів [36], які діяли до 1999 р. та втратили свою чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України 1999 р., яка затвердила Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів [37].

У 2001 р., відповідно до вимог Положення про державну систему моніторингу довкілля [38]. та з метою охорони і збереження зелених насаджень у містах та інших населених пунктах, їх утримання у здоровому й упорядкованому стані, створення бази даних для розроблення програм будівництва, відновлення та експлуатації об'єктів зеленого господарства, була затверджена Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України [39]. А згодом, відповідно до зазначеного Положення, 2008 р. було затверджене Положення про систему моніторингу зелених насаджень у містах та селищах міського типу [40], яка є складовою частиною державної системи моніторингу довкілля і системою спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан зелених насаджень у містах та селищах міського типу України, прогнозування його змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки. Одним з напрямів системи моніторингу зелених насаджень, відповідно до Положення, є сприяння розвитку зелених зон та збереженню зелених насаджень усіх видів у містах та селищах міського типу України.

У 2006 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову, відповідно до якої на території населених пунктів здійснюється видалення дерев, кущів, газонів і квітників, тобто зелених насаджень [41]. Також цією постановою Кабінет Міністрів

України зобов'язав Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства затвердити зразки акту обстеження зелених насаджень і ордеру на їх видалення, методики визначення відновної вартості зелених насаджень, що й було виконано у 2009 р. [42]. Проте, чи то через недостатньо детальне врегулювання цього питання, чи то унаслідок видалення зелених насаджень не у відповідності з нормативно-правовими приписами, у великих містах проявляються масові видалення зелених насаджень, що спричиняє згубні наслідки для природного середовища, санітарно-гігієнічних і рекреаційних умов життя та здоров'я громадян, а також їхнього естетичного виховання. Тому у 2010 р. був прийнятий Закон України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва» [43].

Ураховуючи необхідність створення сприятливих умов для ефективної охорони, належного захисту, раціонального використання та відтворення лісів, забезпечення збереження та розширення площ зелених насаджень у містах та інших населених пунктах, з метою поліпшення стану довкілля Президент України у 2008 р. видав указ «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень» [44].

Також у наказі Державного комітету України у справах містобудування і архітектури 1992 р. [45], наказі Міністерства охорони здоров'я України 1996 р. [46], та інших нормативно-правових актах містяться правові приписи щодо озеленення територій населених пунктів, яких необхідно дотримуватися під час проектування, забудови та благоустрою територій населених пунктів.

Так, внаслідок дослідження можна зробити обґрунтований висновок, що правове регулювання використання, відтворення та охорони рослинного світу в населених пунктах за радянських часів було недостатньо регламентовано правовими приписами нормативних актів. Лише на початку 90-х років ХХ ст. законодавство у зазначеній сфері отримало свій розвиток.

Список використаної літератури

1. *Фалеев И.И.* Лесное право / И.И. Фалеев. – Санкт-Петербург, 1904 г.
2. *Вовк А.Ю.* Советское природоресурсовое право и охрана окружающей природной среды / А.Ю. Вовк. – Харьков, 1986. – С. 12.
3. СУ РСФСР. – 1918. – № 42. – Ст. 522.
4. СУ РСФСР. – 1921. – № 65. – Ст. 492.
5. Становление основ общесоюзного законодательства ; отв. ред. М.Г. Кириченко и И.С. Самощенко. – М., Юридическая литература, 1972.
6. СЗ СССР. – 1931. – № 31. – Ст. 241.
7. СЗ СССР. – 1931. – № 46. – Ст. 313.
8. СП СССР. – 1939. – № 51. – Ст. 426.
9. СП СССР. – 1940. – № 2. – Ст. 29.
10. СП СССР. – 1947. – № 6. – Ст. 116.
11. СП СССР. – 1949. – № 11. – Ст. 88.
12. Основы лесного законодательства Союза ССР и союзных республик от 17 июня 1977 г. // ВВС СССР. – 1977. – № 25. – Ст. 388.
13. ВВС СССР. – 1977. – № 14. – Ст. 617.
14. Земли. Термины и определения. ГОСТ 26640-85 : утв. Постановлением Государственного комитета СССР по стандартам от 28.10.1985 г. № 3453. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://zakon1.rada.gov.ua>

15. Охрана природы. Земли. Состав и размер зеленых зон городов. ГОСТ 17.5.3.01-78 : утв. Постановлением Государственного комитета СССР по стандартам от 16.03.1978 г. № 701. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://zakon1.rada.gov.ua>
16. Охрана природы. Флора. Охрана и рациональное использование лесов зеленых зон городов. Общие требования ГОСТ 17.6.3.01-78 : утв. Постановлением Государственного комитета СССР по стандартам от 10.07.1978 г. № 1851. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : // <http://zakon1.rada.gov.ua>
17. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
18. Про рослинний світ : Закон України від 9.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 22. – Ст. 198.
19. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.
20. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 99.
21. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – Ст. 201.
22. Положення про Зелену книгу України : затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 р. № 1286 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 36. – Ст. 1692.
23. Порядок поділу лісів на групи, віднесення їх до категорій захисності та виділення особливо захисних земельних ділянок лісового фонду : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 557 // ЗП України. – 1995. – № 10. – Ст. 254.
24. Порядок поділу лісів на категорії та видалення особливо захисних лісових ділянок : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. № 733 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 37. – Ст. 1483.
25. Порядок спеціального використання лісових ресурсів; Порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 39. – Ст. 1550.
26. Правила рубок головного користування : затверджені наказом Держкомліспгоспу України від 23.12.2009 р. № 364 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 6. – Ст. 276.
27. Правила рубок головного користування в лісах України : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 року № 559. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>
28. Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.1996 р. № 449. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>
29. Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісовому господарству : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 5.12.1996 р. № 1464 // ЗП України. – 1996. – № 20. – Ст. 577.
30. Такси для обчислення шкоди, заподіяної лісу : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 р. № 665 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 56. – Ст. 1868.
31. Про благоустрій населених пунктів України : Закон України від 06.09.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 517.
32. Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України : затверджені наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 р. № 105 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – Ст. 2276.

33. Правила утримання зелених насаджень міст та інших населених пунктів України : затверджені наказом Держжитлокомунгоспу від 29.07.1994 р. № 70. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>
34. Нормативи приживлюваності і допустимих відпадів дерев та чагарників при проведенні робіт з озеленення міст та інших населених пунктів України : затверджені наказом Державного комітету України по житлово-комунальному господарству від 31.12.1992 р. № 85. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>
35. Нормативи приживлюваності дерев і кущів при проведенні робіт з озеленення міст та інших населених пунктів України : затверджені наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 25.02.2005 р. № 32 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 13. – Ст. 683.
36. Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням та іншим об'єктам озеленення загального використання в межах населених пунктів : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.1996 р. № 676 // ЗП України. – 1996. – № 14. – Ст. 375.
37. Такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктів : затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.1999 р. № 559 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 14. – Стор. 110.
38. Положення про державну систему моніторингу довкілля: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 року № 391 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Стор. 91.
39. Інструкція з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : затверджена наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 р. № 226 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 10. – Ст. 489.
40. Положення про систему моніторингу зелених насаджень у містах і селищах міського типу України : затверджене наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 04.08.2008 р. № 240 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 80. – Ст. 2711.
41. Порядок видалення дерев, кущів, газонів і квітників у населених пунктах : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1.08.2006 р. № 1045 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – Ст. 2215.
42. Методика визначення відновної вартості зелених насаджень : затверджена наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 12.05.2009 р. № 127 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 48. – Ст. 1635.
43. Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва : Закон України від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 18. – Ст. 121.
44. Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень : указ Президента України від 04.11.2008 р. № 995 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 45. – Ст. 1279.
45. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92** : затверджені наказом Державного комітету України у справах містобудування і архітектури від 17.04.1992 р. № 44. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>
46. Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів : затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 р. № 173. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до : <http://zakon1.rada.gov.ua>

**ГЕНЕЗИС ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ, ВОССТАНОВЛЕНИЯ И ОХРАНЫ
РАСТИТЕЛЬНОГО МИРА В НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТАХ**

І. Шевєрдіна^{*}, Р. Шабанов^{**}

^{}Национальный университет
«Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого»
ул. Пушкинская, 77, 61024 Харьков, Украина*

*^{**}Харьковский национальный
педагогический университет имени Г.С. Сковороды
ул. Артема, 29, 61002 Харьков, Украина,*

В статье исследовано развитие законодательства относительно использования, восстановления и охраны растительного мира в населенных пунктах с конца XIX в. до настоящего времени на основе анализа нормативно-правовых актов по указанной проблематике за указанный период времени.

Ключевые слова: растительный мир населенных пунктов, зеленые насаждения, пригородная зеленая зона, городской лес.

**GENESIS OF THE LEGAL REGULATION OF USAGE,
RESTORATION AND PROTECTION OF PLANTAGE
IN THE INHABITED SETTLEMENTS**

I. Sheverdina^{*}, R. Shabanov^{**}

^{}National University «Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine»
Pushkinska Str. 77, UA – 61024 Kharkiv, Ukraine*

*^{**}Kharkiv National Pedagogical University G.S. Scovoroda
Artema Str. 29, UA – 61002 Kharkiv, Ukraine*

The article deals with the evolvement of the legislation of usage, restoration and protection of the plantage from late XIX century till nowadays. The author analyses normative acts devoted to the above-mentioned issues.

Key words: plantage of the inhabited settlements, green plantations, suburban green area, urban forest.

*Стаття: надійшла до редакції 25.10.2012
прийнята до друку 09.11.2012*